

Det ved vi om

Vuggestuen som læringsmiljø

Af Ole Henrik Hansen

Serieredaktion: Ole Hansen og Thomas Nordahl

 Dafolo

Ole Henrik Hansen
Det ved vi om – Vuggestuen som læringsmiljø

1. udgave, 1. oplag, 2013

© 2013 Dafolo Forlag og forfatteren

Forlagsredaktør: Sophie Ellgaard Soneff
Serieredaktion: Ole Hansen og Thomas Nordahl
Omslag: Lars Clement Kristensen
Illustrationer: Rina Dahlerup

Manuskriptet er fagfælle vurderet efter kriterierne i den bibliometriske forskningsindikator

Grafisk produktion: Dafolo A/S, Frederikshavn

Dafolos trykkeri er svanemærket, kvalitetscertificeret efter ISO 9001 og miljøcertificeret efter ISO 14001. Dafolo har i sin miljømålsætning forpligtet sig til en stadig reduktion af ressourceforbruget samt en reduktion af miljøpåvirkningerne i øvrigt. Der er derfor i forbindelse med denne udgivelse foretaget en vurdering af materialevalg og produktionsproces, så miljøpåvirkningerne er mindst mulige.

Svanemærket trykkeri 541-816

Kopiering fra denne bog kan kun finde sted på de institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Forlagsekspedition:
Dafolo A/S
Suderbovej 22-24
9900 Frederikshavn
Tlf. 9620 6666
Fax 9843 1388
E-mail: forlag@dafolo.dk
www.skoleportalen.dk - www.dafolo-online.dk

Varenr. 7311

ISBN: 978-87-7281-918-1

Indhold

Forord	5
Introduktion	7
Hvad forventes vuggestuen at kunne?	9
Det sociale, uselviske menneske	11
Zoner af fælles opmærksomhed	13
Vuggestuens pædagogiske historie	17
Reformpædagogik	17
Sygeplejebaseret pasning	18
Pædagogik og politisk ideologi	19
Aldersintegrerede institutioner	20
Struktureret pædagogik	20
Selvforvaltningspædagogik	21
Didaktik	23
Omsorgsgiverens betydning for barnets subjektgørelse	25
Hvordan kommunikeres mening?	26
Skyggeproblemet – omsorgsgiverens dilemma	29
Meningsafkodning	30
Tolkninger på baggrund af intuition	32
Kropsliggjort samtale	36

Vuggestuen som læringsmiljø i et didaktisk perspektiv	39
Et dannelsesideal.....	40
Litteratur	43
Om forfatteren	46

Forord

Af Ole Hansen og Thomas Nordahl

Serien "Det ved vi om" formidler forskning til det pædagogiske praksisfelt om kvalitet i samfundets største og måske vigtigste institutionsområde – dagtilbuddet. Serien er dermed både vidensbaseret og praksisrettet.

I dag befinder stort set alle børn i alderen tre til fem år i Danmark sig dagligt mange eller få timer i en daginstitution. Dagtilbuddet skal være en berigelse, som gør, at børnene realiserer deres potentiale for læring og udvikling. Man kan sige, at dagtilbuddet skal bidrage til en dannelse, som virkeliggør livets muligheder. Det er bogseriens formål at formidle forskningsbaseret viden om, hvordan kvaliteten er i de institutioner, vi anbringer børn i, og hvordan børn trives, lærer og udvikler sig. Serien har som ambition at formidle den akademiske viden i et praksisrettet sprog, som kan påvirke det kvalitative indhold i vuggestuer, dagplejer og børnehaver.

Forskningsviden om børns behov, trivsel og lærelyst er efterhånden meget stor, men det kniber med at få den formidlet til den daglige

pædagogiske praksis. Dette ønsker vi med denne serie at råde bod på.

Vi ved nu, at de to hovedtraditioner i småbørnspædagogikken – den engelsk-franske, hvor hovedvægten ligger på tidlig læring af "akademiske færdigheder", og den nordiske, hvor der lægges mest vægt på at stimulere børnenes udvikling til at blive "frie mennesker" – begge har mange gode sider, når de iværksættes på en passende måde i forhold til børnenes udviklingstrin. De to tilgange skal derfor kombineres. Dette kan med fordel ske i forbindelse med læreplaner, hvor kreativitet, leg og læring udvikles i aktiviteter, som går på sociale kompetencer, sprogstimulering, tidlig leg med bogstaver og tal, indføring i naturen og introduktion til den fælles kultur.

Dagtilbuddets opgave er at være en hjælp til familierne i deres ansvar for børnenes opdragelse, udvikling og vækst, og det pædagogiske personale skal gennem målrettet indsats fremme børns læreprocesser samt skabe tryghed og læring for alle børn.

Dagtilbuddet er det første led i et livslangt læringsforløb – her skal blandt andet sikres en god overgang til skolen. Dagtilbuddene er vigtige islet i børns liv, og kvaliteten af tilbudene er af afgørende betydning. Specielt den tidlige indsats giver den bedste kompensation for udsatte familiemiljøer. Institutionen skal være lærende i sin daglige praksis, og bevidstheden om det pædagogiske valg skal være stor.

I denne bog fremstiller Ole Henrik Hansen vuggestuen som et sted, hvor relationen til de

voksne er særlig vigtig. De helt små børn har behov for at møde trygge rammer, hvor de har nærhed, samhørighed og deltagelse sammen med empatiske voksne. Udgangspunktet for forfatteren er det sociale menneske, og han viser, at dette sociale dna har behov for at blive stimuleret direkte og med reflekterende bevidsthed i arbejdet med de et- og toårige.

God fornøjelse!

Introduktion

Denne bog indeholder en beskrivelse af vuggestuens pædagogiske udfordring, nemlig at det lille barn udvikler sig i tæt relation til den voksne omsorgsgiver. Dette forhold opfattes i bogen som den moderne vuggestues helt store udfordring – især fordi meget almenpædagogisk litteratur beskriver det lidt ældre barn. Uanset hvor åbenlyst det måtte synes, er vuggestuens helt store udfordring således, at vuggestuebarnet er under tre år gammelt. Barnets kompetenceniveau er dermed begrænset, og behovet for læring og udvikling er stort. Samtidig er barnets evner til at begribe sammenhænge begrænset til dets funktionsniveau. Det vil sige, at det etårige barn er begrænset til den etåriges kompetencer og den to årige til den toåriges. Det betyder, at læringsindholdet må tilpasses den givne alder.

Der tages i bogen ikke stilling til familierelationer, institutionsledelse, normeringer eller andre (fag)politiske vilkår for vuggestuens virksomhed. Der er heller ikke beskrivelser af aktiviteter, æstetiske læreprocesser eller andre relevante elementer i det levede vuggestueliv. Bogen slår derimod en relationspædagogisk

tone an. Dette giver god mening, fordi det lille barn udvikler sig gennem relationer til både omsorgsgivere, venner og omverden i øvrigt. Vuggestuen som læringsmiljø tænkes dermed først og fremmest at være et miljø, hvor barnet i trygge rammer kan opleve samhørighed med empatiske omsorgsgivere, der formår at planlægge og gennemføre aktiviteter og samvær, som er tilpasset barnets funktionsniveau, så barnet via relationen lærer og udvikler sig. Tanken er, at barnet så at sige kan række ud over sit aktuelle udviklingstrin, og at den voksne formår at guide barnet til læring og udvikling.

Bogen indledes med en kort gennemgang af vuggestuens politisk vedtagne lovgrundlag, hvorefter kapitel 2 kommer ind på mennesket som socialt væsen. I kapitel 3 handler det om vuggestuens pædagogiske historie, og i kapitel 4 indikeres kulturens betydning for barnets subjektgørelse – med andre ord at barnet bliver til i lyset af de omsorgsgivere, der yder det omsorg. Kapitel 5 beskriver den pædagogiske udfordring, der ligger i at arbejde med børn, som på den ene side har et stort behov for sti-

mulering og udvikling, og som på den anden side ikke har et udviklet verbalsprog. Bogen

afsluttes med beskrivelsen af et muligt vuggestuedidaktisk perspektiv.

